

SCHEIDEND TOPMAN HARM BROUWER:

“Het OM is een potentiële

bananenschil voor elke minister”

Hij heeft een hekel aan het woord leider en heeft nooit een carrière gepland. Toch was Harm Brouwer de afgelopen zes jaar als voorzitter van het college van procureurs-generaal een van de meest zichtbare bestuurders van Nederland. Een gesprek over de keerzijden van kwetsbaarheid en kracht. “Je moet wel durven terugblaffen.”

door **Miek Smilde** foto's **Chantal Ariëns**

Op 30 mei wordt hij zestig jaar. Te jong om met pensioen te gaan. Hij wil graag terug naar de rechtspraak, maar wil geen strafrecht meer doen. “Ik wil het niet en ik kan het niet”, zegt hij stellig. “Nu niet en ook niet over drie jaar. Daarvoor ben ik te geprofileerd. Ik heb nooit begrepen dat er officieren zijn die rechter worden in hetzelfde arrondissement. Of een advocaat-generaal die raadsheer wordt bij hetzelfde gerechtshof. Dat moet je niet willen. Dat roept vragen op. Maar lang niet iedereen is het met mij eens. En ik ga er niet over.” Niet dat hij de overstap van het Openbaar Ministerie, de advocatuur of het bedrijfsleven naar de rechtspraak afwijst. Integendeel. Hij heeft zelf volop geprofiteerd van de mogelijkheden steeds iets anders te doen. Na een eerste loopbaan als bedrijfsjurist bij Philips stapte hij in 1988 over naar de rechtbank Roermond en vier jaar later naar het gerechtshof in Den Haag. In 1996 maakte hij als hoofdofficier in Leeuwarden voor het eerst kennis met het Openbaar Ministerie.

Vervolgens werd Brouwer president van de rechtbank in Utrecht om in 2004 opnieuw naar het OM over te stappen, dit keer als procureur-generaal. In juni 2005 volgde hij Joan de Wijkerslooth op als voorzitter van het college.

Geïsoleerde organisatie

Het was nooit de bedoeling voorzitter te worden, zegt Brouwer. Toen hij aantrad had hij “noch de illusie, noch de ambitie”. Hij had geen enkele ervaring als zaaksofficier en ervoer dat als een handicap. “Ik bereid mij altijd grondig voor op speeches of discussies, maar ik moet mij beter en grondiger voorbereiden dan anderen uit het college zoals Herman Bolhaar, Marc van Nimwegen, Henk van Brummen of Han Moraal”, vindt Brouwer. “Die mannen zijn gepokt en gemazeld. Ze zijn jaren officier van justitie geweest, hebben tal van zaken gedraaid, hebben veel op zitting gestaan. Ik heb als hoofdofficier in Leeuwarden geloof ik drie kantonzittingen gedaan. In Sneek.”

Dat hij toch voorzitter werd, verklaart Brouwer uit het feit dat kennelijk niemand die werd gevraagd de functie ambieerde. Het persoonlijk afbreukrisico was veel te groot. “De voorzitter van het college van procureurs-generaal is de plaspaal van Nederland. Die woorden vielen in die tijd. ‘Je wordt afgeplaat door je eigen organisatie en door de rest van de wereld.’ Dat was toen het beeld. Gelukkig bestaat dat beeld allang niet meer.”

“DE VOORZITTER VAN HET COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL IS DE PLASPAAL VAN NEDERLAND”

Brouwer realiseerde zich dat hij als voorzitter binnen een week volledig afgebrand zou kunnen zijn. Hij waarschuwde er zelfs zijn omgeving voor. Dat hij het zes jaar zou volhouden was allerminst zeker. Het OM was op het moment van zijn aantreden een geïsoleerde organisatie. De relaties met de buitenwereld – politie, rechtspraak, journalistiek, weten-

schap, advocatuur, politiek – waren op zijn minst stroef te noemen. Brouwer nam zich voor vooral in deze relaties te investeren. Samen met Herman Bolhaar, die inmiddels is benoemd als zijn opvolger, trok hij het land in om netwerken te herstellen. “Wij zijn gewoon gaan praten”, vertelt Brouwer. “Ook met alle critici. Een rot artikel van Van Koppen? Ik belde Van Koppen. Een rot artikel van Crombag? Ik belde Crombag. Een rot artikel van Wagenaar? Ik belde Wagenaar. Iedereen kreeg Brouwer aan de lijn in die tijd. Het OM moest weer het gesprek aan gaan, ideeën uitwisselen, naar buiten. Dat heeft goed uitgekapt.”

De (emeritus) hoogleraren rechtspsychologie Van Koppen, Crombag en de onlangs overleden Wagenaar schreven verschillende boeken waarin zij de strafrechtspleging in het algemeen en het optreden van het OM in individuele strafzaken in het bijzonder hard aanvallen. Het OM zou te eenzijdig het opsporingsbelang najagen, niet op waarheidsvinding zijn gericht en lijden aan een chronische tunnelvisie. Brouwer trok zich de kritiek aan. Hij was nauw betrokken bij de evaluatie van de Schiedammer Parkmoord (de commissie-Posthumus I) en stond aan de wieg van de Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken die in

2006 van start ging. Hij zat aan tafel bij vrijwel alle actualiteitenrubrieken en gaf gemaakte fouten in het verleden publiekelijk toe. Niet iedereen nam hem dat in dank af. “Ik weet dat er officieren zijn die vinden dat een voorzitter altijd, hoe dan ook, voor zijn troepen moet gaan staan. Dat hij geen fouten moet toegeven, laat staan excuses moet aanbieden. Ik weet dat er mensen zijn die die kwetsbaarheid niet waarderen. Ik ben ervan overtuigd dat een open, eerlijke en kwetsbare houding in de samenleving wordt gewaardeerd. En dat anderen daar anders over denken, jammer dan. Een voorzitter moet niet aan de leiband van de publieke opinie lopen, maar evenmin aan de leiband van medewerkers. Dat is ook leiderschap.”

Hanig gedrag

Eigenlijk heeft hij er aan hekel aan, aan het woord leider. Managementmodellen en leiderschapstheorieën zijn hem vreemd. Hij is wel dominant. Al in zijn vroegste jeugd spraken vriendjes en vriendinnetjes hem subtiel aan op zijn hanige gedrag. Hij herinnert zich nog precies dat in het kippenhok waar hij altijd speelde op een dag een bordje hing waarop stond: ‘Het is verboden hier de baas

te spelen’. “Dat was tegen mij gericht. Dat voelde ik aan alles. Ze vonden in de buurt altijd dat ik bazig was. Vandaar dat bordje. Zo’n uitgeknipt kartonnetje, ik zie het nog hangen. Ik weet ook wie het had geschreven. Het was een wat ouder meisje. Ze heette Babs.”

Brouwer groeide op in Voorburg, aan de Laan van Nieuw Oosteinde. Zijn vader werkte in het verzekeringswezen, zijn moeder zorgde thuis voor de kinderen. Brouwer was de jongste van vier, hij heeft een veel oudere broer en twee zussen. Vaak speelde hij in de buurt rond het Halewijnplein waar veel arbeiders- en middenstandswoningen stonden. De familie Brouwer woonde aan de duurdere kant van de wijk. Veel van zijn vriendjes waren aanzienlijk kleiner behuud.

Het heeft hem gevormd, zegt hij zelf. Hij kan makkelijk contact leggen met mensen uit de meest uiteenlopende sociale klassen. Zijn ouders waren overtuigd sociaal-democraat en voedden hem ook zo op. “Ik herinner mij gezinnen waar elk dubbeltje opzij werd gelegd ten behoeve van de kinderen. Iedereen gelijke kansen, dat was belangrijk. Daardoor is de zoon van de schoenlapper wel arts geworden. De kinderen van de werkster en de strijker uit het ▶

(advertentie)

(advertentie)

Who's who in Interim Legal

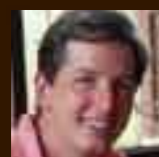

Mr. Robbert Mahler

• Mededinging • Aanbestedingen • Telecom

06 42 16 80 20
advies@mahleraanbeestel.nl • www.mahleraanbeestel.nl

Werkte eerder voor: Heinz, VUmc, UPC, Vodafone, Multikabel, Orange, PPG, ICTU, TenneT, ministerie van Justitie.
Expertise: ervaren advocaat en interim-jurist, gericht op het bedrijfsleven. Gespecialiseerd in contractenrecht, ondernemingsrecht, gereuleerde sectoren.

Mr. Maarten Mathon

• Ambtenarenrecht

06 55 77 69 96
info@3mjuridischadvies.nl

Werkte eerder voor: Ministeries VWS, LNV en diverse agentschappen, Belastingdienst, Gemeenten o.a. Amsterdam, Politie, GGZ Nederland.
Expertise: voorzitter bezwaarschiffencommissies; adviseur / procesvertegenwoordiger overheidswerkgevers inzake ambtenaren- en medezeggenschapsrecht; hoofd HRM; verander- en projectmanager fusies en op- en inrichting shared service organisaties.

Mr. Maria J.M. Vloet

• Onderwijsrecht • Arbeidsrecht
• Ambtenarenrecht • Mediation

06 49 84 07 10
contact@mariavloet.nl

Werkte eerder voor: Algemeene Onderwijsbond, Achmea Rechtsbijstand.
Expertise: verlenen van rechtshulp aan werkgevers en werknemers bij schorsing, ontslag, arbeidsconflicten, ziekte en re-integratie, bezwaar- en beroepsprocedures.

Mr. Willem Sloots

• Recht en organisatie in de publieke sector

06 53 52 25 36
wsloots@slootsadvies.nl

Werkte eerder voor: ministeries, agentschappen, gemeenten, stichtingen en andere organisaties met publieke taken.
Expertise: publiek organisatierecht, arbeids- en ambtenarenrecht, governance, privacyvraagstukken, algemeen bestuursrecht.

Mr. Paul Voorn

• Contractenrecht • Ondernemingsrecht

06 29 53 67 47
p.voorn@hotmail.com

Werkte eerder voor: o.a. Philips Medical Systems, Pharming, Nefarma, Sanofi-aventis, Siemens, Akzo Nobel, Stork en ABN AMRO.
Expertise: ondernemingsrecht en (internationale) contractenrecht in de industrie (procurement, R&D, allianties, productie, marketing, sales en licenties), banking (corporate finance/M&A) en dienstensector (healthcare, ICT, transport e.a.).

Mr. Hans Hofmeester

• Bank & effectenrecht • Fiscaal recht

06 12 67 89 90
hofmeester@xs4all.nl

Werkte eerder voor: o.a. SNS Property Finance, DLA Piper, Dexia, RABO Bouwfonds.
Expertise: debt capital markets, corporate finance, structured finance, financiële herstructurering en financieel toezicht.

Ingezonden Mededeling

Mr. Jacqueline Krabben

• Privacyrecht • IT-recht • Gezondheidsrecht

06 14 89 15 89
info@privacycare.nl • www.privacycare.nl

Werkte eerder voor: CBP, ministeries, provincies, bedrijfsleven, consultancy bedrijven, projectorganisaties, zorgaanbieders, branches, Nictiz en IT bedrijven.
Expertise: privacy en informatiebeveiliging compliance, Quick scans, complexe Wbp vraagstukken, NEN 7510, gezondheidsrecht, WOB, ketensamenwerking, contracten en managementbegeleiding.

Mr. Drs. Paul G.A. Houkes

• Ondernemingsrecht

06 51 85 95 78
paul.houkes@legal-alliance.nl

Werkte eerder voor: Ziggo, Vodafone, DSM, Siemens, Avery Dennison, Euronet, Essent, Logica, Politie, Defensie, e.v.a.
Expertise: bedrijfsrecht, internationaal contractenrecht, directiesecretariaat, fusies & overnames, aanbestedingen, outsourcing, ICT-recht. Ervaren in het aansturen van een juridische afdeling.

Mr. Annemarie Posset – van de Pol

• Bestuursrecht • Ruimtelijke ontwikkelingen
• Gebiedsontwikkeling

06 30 41 62 47
annemarieposset@hotmail.com • www.annemarievandepol.nl

Werkte eerder voor: Tango, gemeenten en stedenbouwkundige bureaus.
Expertise: ruim 10 jaar ervaring in bestuursrecht en begeleiden complexe ruimtelijke procedures. Uitgebreide proceservaring.

Over deze advertentie

Hier maakt u kennis met enkelen van de ruim 400 onafhankelijke (interim) professionals die samen het Netwerk van OndernemendeJuristen vormen. Aarzel niet om een van hen te bellen. Treft u de jurist van uw keuze hier niet aan? De centrale organisatie van het netwerk verzorgt graag andere contacten.

Elke organisatie een eigen flexibel juridisch netwerk

U kunt bij het netwerk terecht voor het kosteloos formeren van een eigen bedrijfsnetwerk van zelfstandige juristen in onze tool LawyerLink.nl. Uw eigen verzameling van bekende en nieuwe zelfstandige juridische professionals, via een besloten platform voor communicatie en direct contact. Altijd en overal toegankelijk, alleen voor u en de door u geautoriseerde medewerkers.

Enkele “grote namen” gingen u in de pilotfase al voor. Hun input vervolmaakte het concept. Het mooie van LawyerLink is dat het “klopt”. Een ideale oplossing voor u en voor de betere zelfstandige juristen van Nederland.

LawyerLink

LawyerLink biedt u:

- onafhankelijkheid van bureaus
- efficiënt contact onderhouden en leggen met ervaren freelance juristen
- hergebruik van opgebouwde kennis bij uw interimers
- optimale flexibiliteit: Lawyerlink is er voor interim, projecten en losse zaken
- u doet zaken direct met professionals zelf
- een turn-key flexibele schil, zonder investering.

Bel of mail Marijn Rooymans voor informatie: 06 46 44 35 45, marijn@ondernemendejuristen.nl.

Professionals voor professionals

Het netwerk is een vernieuwend exclusief platform voor de betere zelfstandige juristen van Nederland. Het verbindt alle goede freelance juristen en advocaten met elkaar. Ben je zelfstandig en goed in je vak? Sluit je aan: www.ondernemendejuristen.nl.

ziekenhuis zijn academisch gevormd. Alle vijf.” Ook bij Brouwer thuis werd de lat hoog gelegd. Vader had zelf geen geld gehad om te studeren, maar stelde alles in het werk om zijn vier kinderen de beste opleiding te geven. Dat lukte. Zijn broer Rob ging naar de Hogere Hotelschool in Lausanne en maakte later fortuin in de Verenigde Staten. Zijn oudste zus studeerde geschiedenis in Leiden, zijn jongste zus ging naar Cambridge. “Mijn ouders hadden een enorme *drive*”, zegt Brouwer “Ze werkten dag en nacht. Ik ken mijn vader alleen maar werkend. Altijd aan het werk.”

Min een kwart

Dat Brouwer een goede opleiding moest krijgen, stond bij voorbaat vast. Maar dat het rechten werd, was een speling van het lot. Brouwer wilde piloot worden. Bij de luchtmacht. “Jachtvlieger.” Al op de middelbare school leerde hij zweefvliegen, dankzij een beurs van het ministerie van Defensie. Een jaar voor zijn eindexamen, in 1968, kwam hij door de eerste militaire keuring, maar inmiddels ambi-

“EEN VOORZITTER MOET NIET AAN DE LEIBAND VAN DE PUBLIEKE OPINIE LOPEN, MAAR EVENMIN AAN DE LEIBAND VAN MEDEWERKERS”

eerde hij een positie bij de marineluchtvaartdienst. Dat betekende dat hij niet naar de KMA in Breda zou gaan, maar naar het KIM in Den Helder.

In het dorp Hollandsche Rading, waar de beroepsofficieren van de mariniers werden gekeurd, werd Brouwer als aspirant adelborst nummer 105 medisch en mentaal dagen achter elkaar doorgelicht. Hij overleefde elke keuring en verheugde zich heimelijk al op een glansrijke carrière in de lucht. Totdat een arts hem vertelde dat hij weliswaar was goedgekeurd als beroepsofficier der mariniers, maar afgekeurd voor de vliegdiens. Eén oog had min een kwart. “Zijn stem klinkt nog wel eens in mijn oren”, zegt Brouwer. “Die man was zich helemaal niet bewust van wat hij zei. Hij dacht mij te kunnen feliciteren. Ik behoorde tot de laatste vijftien man die door de keuring was gekomen. Maar mijn droom lag in duigen. Ik heb daarna nog even overwogen gewoon bij de marine te gaan, maar mijn vader moest daar niets van hebben. Hij had in 1940 hier bij Ypenburg gevochten en een zoon als beroepsofficier leek hem niks. Terwijl mijn ouders zeer Atlantisch georiënteerd

waren. Ze hadden bewust de Tweede Wereldoorlog meegeemaakt, dus kritiek op Amerikanen, Britten of Canadezen was uit den boze. Het waren onze bevrijders en die konden niets dan goed doen. Je trof mij dan ook niet aan bij de anti-Vietnam betogingen. Maar beroepsmilitair? Dat wilde hij niet.”

Politiek op afstand

Zijn rode afkomst heeft Brouwer nooit onder stoelen of banken geschoven. Weliswaar zegde hij het lidmaatschap van de Partij van de Arbeid eind jaren zeventig op, maar de sociaal-democratische idealen bleef hij trouw. Het typeert zijn stijl. Confronterend, sterk gericht op de ander, wars van dogma's en tegelijk principieel. “In die tijd werd het Navo dubbelbesluit genomen”, legt Brouwer uit. “Het was de tijd van de Koude Oorlog en door dat besluit konden Amerikaanse middellangeafstandsruktetten op Europees grondgebied worden geplaatst. In Nederland werden vervolgens de anti-kernwapendemonstraties georganiseerd, eerst in Den Haag, daarna in Amsterdam. Ik begreep daar niets van, maar Marcel van Dam blijkbaar wel. Hij zei in een radio-interview dat iedereen die het met het besluit eens was de PvdA diende te verlaten. Dat heb ik toen maar gedaan. Ik kan er niet tegen als iemand mij op betweterige toon gaat voorschrijven wat ik wel of niet moet denken.”

Hoewel zijn linkse voorkeur haaks lijkt te staan op de rechtse politieke cultuur van dit moment, gaat Brouwer het debat niet uit de weg. Bang voor politieke benoemingen is hij allerminst. De verontwaardiging over het stemgedrag van sommige Kamerleden naar aanleiding van de benoeming van Ybo Buruma als lid van de Hoge Raad, vindt hij overdreven. Waarom mogen Kamerleden zich geen oordeel vormen over bepaalde kandidaten voor bepaalde publieke functies, vraagt Brouwer zich af. Ten minste, nadat de minister hen heeft voorgedragen. “Ik ga graag het gesprek aan, ook met politici. Ik wil best vertellen dat ik uit een rood nest kom en dat ik mijn afkomst niet verloochen, maar dat ik mij verhef boven partijstandpunten vanuit de functie die ik heb.” Als voorzitter van het college lukte het hem de politiek op afstand te houden. Dat was ook zijn taak. “Het primaat om oplossingen te vinden voor het veiligheidsvraagstuk ligt bij de politiek, maar je moet als OM wel durven terugblaffen. Er is geen Kamerlid dat de afgelopen zes jaar ooit druk op mij heeft uitgeoefend.”

De ministers waaronder hij diende, Donner, Hirsch Ballin en Opstelten, deden dat wel. “Vanzelfsprekend”, reageert Brouwer. “Iedere minister wil grip hebben op het OM, omdat veiligheid zo in de maatschappelijke en dus politieke belangstelling staat. Voor elke minister is het OM een potentiële bananenschil. Toch heeft geen van de drie ooit getornd aan de positie van het OM. Ze waren er alledrie van over-

tuigd dat het OM de ruimte moest krijgen. En dat het ministerie nu het ministerie van veiligheid en justitie heet? *So what?* Ik vind het goed dat de politie naar binnen is ge-

“HET IS GOED DAT DE POLITIE NU ONDER JUSTITIE VALT; IK HEB SITUATIES MEEGEMAAKT WAARIN MINISTERS ELKAAR BEHOORLIJK IN DE WIELEN REDEN”

haald vanwege de integrale aanpak van het maatschappelijke vraagstuk dat veiligheid is. Ik heb situaties meegeemaakt waarin ministers elkaar behoorlijk in de wieilen reden. Het is goed dat hier nu een einde aan is gekomen.”

Media-aandacht

Hij heeft het zes jaar volgehouden. Ogenschijnlijk met succes. Het kostte hem schijnbaar weinig moeite de gifbeker leeg te drinken die in 2005 nog zo angstvallig werd doorgegeven. Maar schijn bedriegt. Als voorzitter lever je veel

van jezelf in, zegt Brouwer. Zijn natuurlijke dominantie moest hij vaker dan eens onderdrukken om de boel een beetje bij elkaar te houden. De kwetsbaarheid die hij geregeld vreesde, openbaarde zich. “Ik ben behoorlijk over de kling gejaagd. Er is in de media aan mijn integriteit getwijfeld, bewust. Naar aanleiding van de Schiedammer parkmoord gaf ik een interview in NOVA. Die ochtend had ik een brief aan de hoofdofficieren gestuurd. De volgende dag werd die brief voorgelezen tijdens het tien uur journaal. De ondertoon was dat ik in NOVA dingen bewust had achtergehouden. Dat ik loog. En of het maar niet beter was dat ik weer ophoepelde. Tot op de dag van vandaag weet ik niet wat ik verkeerd heb gedaan. Het was soms niet te harden al die media-aandacht, radio, televisie, kranten. Daar heb ik wakker van gelegen. Maar goed, *if you can't stand the heat, get out of the kitchen.*”

Hij zwijgt. Het is minutenlang stil. Dan zegt hij: “Weet je wat het is met dit soort banen? Je leeft een beetje van de dag in de dag. Daarbinnen beleef je kleine hoogtepuntjes. Ik heb veel intenser geleefd dan voorheen, omdat ik voortdurend besepte dat een dag zomaar weer kon omslaan, dat door één bericht alles kon veranderen. Juist de kleine, op het oog vanzelfsprekende gebeurtenissen in je dagelijks leven krijgen in dat licht een diepere betekenis.” ■